

چگونه می توان خسارت ناشی از عدم النفع را مطالبه کرد؟

همیشه افرادی که در حوزه های مختلفی مانند انحصار وراثت، وصیت، اوراق بهادار، مطالبه وجه چک، خسارت و ...

همیشه افرادی که در حوزه های مختلفی مانند انحصار وراثت، وصیت، اوراق بهادار، مطالبه وجه چک، خسارت و ...
 اطلاعات حقوقی خوبی دارند و علاقه مند این حوزه هستند در زمان وقوع دعاوی حقوقی و دعاوی کیفری و حتی در زمان اقامه دعوی تصمیمات بهتری می گیرند. به عنوان نمونه مبحث خسارت ناشی از عدم النفع موردی است که قانون آئین دادرسی به آن پرداخته است و برای آن ضوابطی تعیین کرده است.

به گزارش [تابناک](#)؛ مطابق با تبصره ۲ ماده ۵۱۵ قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی (قانون آیین دادرسی مدنی): «خسارت ناشی از عدم النفع قابل مطالبه نیست».

عدم النفع چیست

عدم النفع در لغت به معنای عدم منفعت و بهره بردن است. در اصطلاح حقوقی نیز این کلمه به معنای محروم ماندن از منافعی است که به احتمال زیاد و حسب جریان و اوضاع و احوال، امید به حصول و کسب آن منطقی و ممکن بوده است. در واقع مقتضای نفع فراهم بوده، اما به دلایلی بهره بردن از آن مقتضا دیگر ممکن نیست و نفعی حاصل نمی شود. مثلا راننده اتومبیلی با کارگری که سرپرست خانواده است تصادف می کند و آن کارگر فلج می شود؛ در تصادف راننده مقصر شناخته می شود. در اینجا کارگر و خانواده او از حقوق ماهیانه یا روزانه ای که آن کارگر در قبال کارش دریافت می کرده، به دلیل تقصیر راننده در تصادف محروم شده اند.

انواع عدم النفع

عدم النفع دو نوع دارد: عدم النفع محقق و حصول و محتمل حصول.

۱. عدم النفع محقق و حصول

نفع محقق و حصول منفعتی است که به وجود آمدن آن در آینده حتمی است و شکی در پیدایش آن نیست. هنگامی که فردی با فعل خود از به وجود آمدن این نفع جلوگیری کند، عدم النفع محقق و حصول رخ می دهد. مانند مثال بالا که دریافت ماهیانه یا روزانه ای مزد برای آن کارگر حتمی بود، اما راننده مقصر با فعل خود و تصادف با آن کارگر، از رسیدن این نفع به او و خانواده اش جلوگیری کرد.

۲. عدم النفع محتمل و حصول

نفع محتمل و حصول منفعتی است که به وجود آمدن آن در آینده احتمالی است، نه حتمی؛ یعنی ممکن است این نفع نصیب شخص بشود و ممکن هم هست که نشود. مثلا فردی خواهان شرکت در مناقصه ای بوده است، ولی به دلیل آنکه منشی او برای انجام کارها و مقدمات شرکت در مناقصه تعلل و تأخیر کرده، فرد نتوانسته در آن شرکت کند. این فرد نمی تواند به این دلیل که امکان داشت برنده مناقصه باشد، از منشی خود ادعای خسارت کند، زیرا برنده شدن یا نشدن او در مناقصه محتمل بوده و نه قطعی.

عدم النفع در نظام حقوقی ایران

خسارت ناشی از عدم النفع

اکثر حقوق‌دانان معتقدند که عدم النفع می‌تواند خسارت و ضرر محسوب گردد و از واردکننده‌ی زیان مطالبه شود. تبصره‌ی شماره‌ی دو ماده‌ی ۵۱۵ ق.آ.د.م و ماده‌ی ۲۶۷ همین قانون را می‌توان به دو نحو تفسیر کرد تا اثبات این مدعا باشند: اول اینکه منظور قانون‌گذار از عدم امکان مطالبه خسارت عدم النفع، صرفاً عدم النفع احتمالی بوده است، نه عدم النفع محقق؛ دوم اینکه هدف قانون‌گذار بیان این نکته بوده که وصول خسارت از خسارت ناممکن است. زیرا ضرر مفهومی عرفی است و عرف نیز عدم النفع محقق را برای شخص زیان‌دیده ضرر محسوب می‌کند؛ آنچه غیرقابل مطالبه است، وصول خسارت از این خسارت است. سوابق فقهی دیدگاه اول را تأیید می‌کنند.

چگونگی مطالبه‌ی عدم النفع

عدم النفع بر مبنای قاعده‌ی لاضرر مطالبه می‌شود. به جهت این موضوع، احراز دو معیار لازم است:

عدم النفع ضرر محسوب شود؛ یعنی فعلی که از سمت واردکننده‌ی زیان انجام شود، ضرر را وارد کند و منفعتی محقق‌الوصول را از بین ببرد.

قاعده‌ی لاضرر اثبات حکم کند: در شرع، قاعده‌ی لاضرر و لاضرار فی الاسلام (هیچ حکمی در اسلام موجب زیان نیست)؛ مبنای قاعده لاضرر محسوب می‌گردد. این قاعده در ماده‌ی ۱۳۲ قانون مدنی ایران نیز تکرار شده که به موجب این ماده تصرف مالک در مال خود در شرایط زیر ممنوع است:

تصرفی که برای مالک بهره‌ی او نداشته و او عمداً به ضرر غیر در مال خود تصرف کرده باشد.

تصرفی که مالک از آن تصرف بهره می‌برد، اما عمداً برای بهره‌ی بردن راهی را انتخاب کند که موجب ضرر به غیر شود؛ با اینکه می‌توانست و همان نفع را از راه دیگری که ضرری هم به دیگران نرساند به دست آورد.

تصرف زائد بر حاجت در ملک خود ولو اینکه به قصد اضرار به غیر نباشد، هرگاه موجب اضرار غیر شود نیز ممنوع است.